

125 anys de la ICHN

El 20 d'abril passat, Món Sant Benet es va convertir en l'escenari de la celebració del 125è aniversari de la institució, tot un dia dedicat a conèixer què s'ha fet i que es fa a la ICHN. Un cop inaugurada la jornada, Josep Maria Camarasa va impartir la conferència «Reflexions entorn d'un aniversari», on va repassar la història de la Institució al llarg dels seus primers 100 anys, amb tot d'anècdotes i curiositats. Un bon resum, recordatori i posada al dia del que aquest naturalista i historiador ja havia recollit en el llibre *Cent anys de passió per la natura. Una història de la ICHN 1899-1999*, disponible al [web](#) de la ICHN. No hi va faltar una taula rodona «La ICHN: passat i futur» amb els presidents de la Institució Xavier Llimona, (1990-1991), David Serrat (1994-1997), Josep Maria Ninot (2008-2011), Joan Pino (2012-2018) i Jordina Belmonte (des del 2018 fins a l'actualitat). No varen poder assistir aquest dia i se'n varen excusar Ramon Folch (1986-1989), Jordi Sargatal (2000-2003) i Josep Peñuelas (2004-2007). Vam trobar molt a faltar els que disortadament ens han deixat, com Joaquim Maluquer Sostres (1976-1978 i 1998-2000), amb qui vam celebrar els cent anys. La taula va ser coordinada per l'actual vicepresident de la

ICHN, Juli Pujade-Vilar. Una vegada fetes les presentacions, van explicar el més destacat de les seves respectives etapes i quines eren les seves receptes pel futur. Un bon complement a la conferència inicial. En acabar, els presidents van respondre a les preguntes que els van fer els assistents. Van ser interessants les respostes a la primera pregunta: de què esteu més contents de la vostra etapa de president, què hauríeu volgut fer i que no vàreu poder fer?

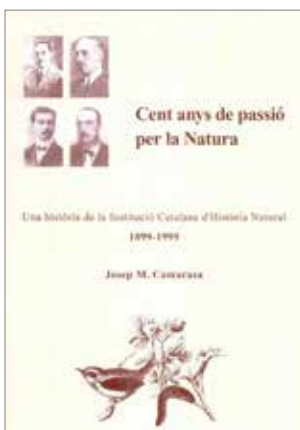

Josep Maria Camarasa

Durant el període de Xavier Llimona es va unificar la flora, fauna i geologia en un sol *Butlletí*. El *Butlletí de la ICHN*, malgrat que ha sofert grans canvis *a posteriori*, manté encara el format establert en l'època de la seva Presidència.

A l'etapa de David Serrat devem l'aparició del NOTÍCIES DE LA INSTITUCIÓ. Aquesta publicació bimestral informa dels esdeveniments de la Institució, de les activitats i de les novetats editorials. Ja portem 172 NOTÍCIES publicats.

Durant la presidència de Josep Maria Ninot es va produir la consolidació dels NOTÍCIES, destacant l'interès del recull de noves normatives (legislació) que fan referència a l'entorn natu-

Cent anys de passió per la natura. Una història de la Institució Catalana d'Història Natural 1899 - 1999. JOSEP M. CAMARASA. ICHN, 2000.

Juli Pujade, Joan Pino, Xavier Llimona, Jordina Belmonte, David Serrat i Josep M. Ninot.

ral, així com la incorporació de la ciència ciutadana i dels projectes participatius a les activitats desenvolupades per la ICHN.

A l'etapa d'en Joan Pino, cal remarcar el reforçament de la independència de la Institució, l'entrada de les associacions naturalistes i del conservacionisme, el *Butlletí* electrònic (més dinàmic i de ràpida publicació) i la consolidació de la governança distributiva.

Finalment, durant el període de Jordina Belmonte, l'esforç ha sigut constant per tal que el jovent pugui rebre formació de natura (un exemple, la recuperació de les pràctiques «de bota» a les Olimpíades de Biologia de Catalunya), la creació del Premi Torres-Foulon i l'Ajut a la Dona Naturalista. A més, també li devem la publicació *Monografies de la ICHN* (per a treballs de gran extensió).

És evident que es van destacar moltes més coses, com la publicació del *Llibre vermell de la flora amenaçada*, el *Llibre blanc*, els

Sistemes naturals del delta del Llobregat, les cinc monografies de la ICHN, la participació juntament amb la Societat Catalana de Biologia en el Projecte Biogenona, la posada en marxa del Catàleg de la Biodiversitat de Catalunya, i un llarg etc., ressaltant amb aquests exemples les més transcendents que van canviar la història o el funcionament de la Institució.

Al final de la taula rodona es va fer un agraïment públic a dues persones estretament lligades a la ICHN durant molts anys i a la que han servit de manera dedicada i exemplar: Isabel Munujos Sala i Josep Germain Otzet. Havent assistit als parlaments previs era ben evident que n'eren mereixedors! Tots els presidents havien coincidit a destacar llur suport als respectius Consells Directius.

La taula rodona va cloure amb un agraïment a tots els presidents, secretaris, secretària administrativa i secretari tècnic), moltes gràcies a tots! ■

En aquesta adreça del Drive, trobareu les fotos de l'acte de celebració dels 125 anys.

Tot seguit, la darrera activitat del matí, va ser el lliurament dels dos premis que convoca anualment la ICHN i la presentació dels projectes guanyadors d'enguany.

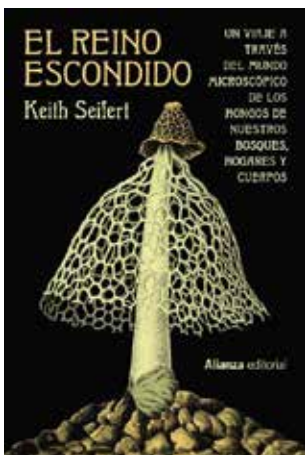
D'una banda, l'Ajut ICHN a la Dona Naturalista, amb el projecte «Perles de caverna de l'avenc Montserrat Ubach: monitoratge de la seva formació i de les condicions hidroclimàtiques», de la investigadora Mercè Cisneros i el seu equip.

I de l'altra, el premi Torres-Foulon amb el projecte «El sud de Catalunya com a punt calent de biodiversitat estigòbia: estudi de la malacofauna d'aigües subterrànies», de Sergio Quiñones i Joaquín Lopez.

Durant la jornada, els grups de treball Antaxius, Oxygastra, Felis, Briolí, SCFN i GOC van preparar diferents tallers i sortides per descobrir l'entorn natural de Món Sant Benet, seguits amb molt d'interès pels assistents, a més de compartir bones converses naturalistes amb els participants.

Feta la festa, toca continuar treballant amb la investigació, la protecció i la divulgació del món natural en tota la seva esplendor.

Aviat es convocarà l'Assemblea general de socis de la ICHN, amb la renovació de càrrecs. Us encoratgem a presentar-vos a la propera convocatòria per treballar per la ICHN des del Consell Directiu! ■

El reino escondido. KEITH SEIFERT. Alianza Editorial, 2024. 327 pàgines.

Sergio Quiñones i Joaquín Lopez. Premi Torres-Foulon

Mercè Cisneros i Montserrat Ubach. Ajut ICHN a la Dona Naturalista

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

El torrent de Jaumandreu i el mirador del Garrigar (el Bages). Durant el matí del dissabte 13 d'abril, vam fer una sortida naturalista matinal a peu d'uns 8,5 km de recorregut i uns 240 metres de desnivell que va tenir com a punt de partida i arribada les antigues **tines dels Manxons** del poble de Callús i va discórrer pels termes municipals

de Callús, Sant Mateu de Bages i Fonollosa. Podeu trobar-ne el **recorregut a Wikiloc**.

La sortida va tenir una assistència d'una trentena de persones, va ser guiada pels biòlegs Jordi Badia, Ramon Solà i Florenci Vallès, i va tenir com a objectius gaudir de la primavera en un espai representatiu de la

(Continua)

comarca del Bages, fer créixer la llista particular de cadascun dels éssers vius coneguts, conèixer i interpretar l'aflorament geològic del cingle dels Rovellons i entendre com afecten la natura les perturbacions atzaroses, l'ús i la gestió que en fem i el canvi global.

La major part de l'itinerari discorre pels materials geològics d'origen continental de la Formació Artés, que són principalment margues vermelles i pedres sorrenques (=gresos). Els sediments a partir dels quals es van formar aquestes roques es van dipositar **fa uns 36 milions d'anys**, durant el **Priabonià inferior**.

A uns 600 m del punt de partida, vam fer una parada per veure des de dalt el clot de les Garses, una fèrtil fondalada que el **torrent de Jaumandreu** ha excavat en els materials geològics amb predomini de la marga vermella. Allà també vam explicar la vegetació predominant (llistonar, joncada, brolla de romaní i garriga, amb força presència de pi blanc [*Pinus halepensis*] nascut immediatament després del **gran incendi del juliol de 1994**), vam identificar ocells a partir del seu cant i vam observar i interpretar la part més bonica del solell de la Portella, que és un mosaic de grans blocs de pedra sorrenca caiguts de l'estrat superior, parets de marge de pedra seca molt ben conservades, olive-res i garriga amb algun pi blanc.

Poc després, vam arribar al torrent de Jaumandreu, que duia poca aigua a causa de la sequera acumulada durant els anys 2021, 2022 i 2023, i, després de travessar una clapeta de roureda amb presència del gavó fruticós (*Ononis fruticosa*), aviat vam poder contemplar l'impressionant cingle dels Rovellons, que té uns 50 metres de desnivell, és quasi vertical en la seva meitat superior i constitueix una molt bona mostra de la Formació Artés, la qual es caracteritza per l'alternança entre estrats primers de pedra sorrenca i estrats primers de marga vermella. En el mateix cingle, vam descobrir la presència de la xixella (*Columba oenas*), un colom salvatge que no és freqüent i que, de lluny, no és fàcil de distingir del colom de ciutat o colom roquer (*Columba livia*).

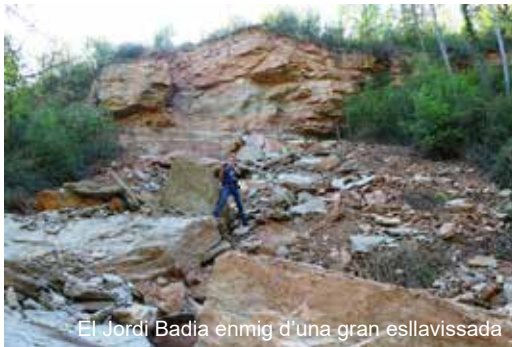
Imatge que mostra l'enorme densitat de pins blancs nascuts immediatament després de l'incendi pròpia de moltes pinedes de pi blanc del Bages que es van cremar al juliol de 1994. En aquests indrets, la densitat mitjana de pins pot arribar a ser de 6 individus per metre quadrat.

Proposem que el cingle dels Rovellons passi a formar part del catàleg de llocs d'interès del **Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central**.

Cingle dels Rovellons

La parada següent la vam fer en un punt molt proper al torrent en què fa menys d'un any hi va haver una **gran esclavissada** de pedres sorrenques i marga vermella. Allà vam parlar d'aquest fenomen i del bosquet de pinasses (*Pinus nigra* subsp. *salzmannii*) proper, que estava força afectat per la malaltia causada pel fong *Sphaeropsis sapinea* (sinònim, *Diplodia pinea*), la qual és afavorida per la sequera i està matant milions de pins a la Catalunya Central.

El Jordi Badia enmig d'una gran esclavissada

Tot seguit vam continuar caminant torrent amunt, i aviat ens vam desviar una mica cap a l'esquerra per anar a veure el saltador d'onze graons d'una alta paret de marge de pedra seca propera a una resclosa del torrent. Un saltador és una escala d'una paret de pedra seca formada per pedres que sobresurten de la mateixa paret. Després de pujar al saltador i fer-nos-hi fotos, vam tornar al camí principal.

Poca estona més tard, vam travessar el torrent per un lloc on hi ha uns pollancrecs de ramificació fastigiada força alts i, després de travessar uns prats per on pasturen les vaques, vam arribar a la gran **masia de Jaumandreu**, que està documentada des del segle XVI, té una gran torre quadrangular i està envoltada d'extenses vinyes, pastures i camps de cereals. Vam continuar el camí passant per l'ermita porxada de **Sant Joan de Jaumandreu** i per un parell de granges i, després de pujar per un vessant rocós de poc pendent amb garriga, brolla de romaní i bruc d'hivern i pins blancs esquifits, vam arribar al mirador del Garrigar (415 m, d'altitud), des d'on es pot gaudir d'una vista magnífica centrada en la vall del Cardener.

La davallada va ser bastant brusca i, inicialment, va discórrer en gran part per una

Detall de l'alternança d'estrats de pedra sorrenca i estrats de marga vermella que s'observa al cingle dels Rovellons i caracteritza la Formació Artés. El colom que es pot veure al centre de la foto és una xixella (*Columba oenas*).

Pinassa que es va assecar a causa de la malaltia provocada pel fong *Sphaeropsis sapinea*.

Gorg Negre del torrent de Jaumandreu

pinada de pi blanc molt densa formada per pins nascuts immediatament després del gran incendi del juliol del 1994. Després vam travessar una clapa de roureda, i aviat vam arribar al gorg Negre, una bonica piscina natural excavada a la pedra sorrenca pel torrent de Jaumandreu. Aquest gorg no llua gaire, perquè tenia dins dos grans arbres caiguts feia poc i perquè pel torrent circulava molt poca aigua.

En el darrer tram de la caminada vam visitar la font del Clot de les Garses, que rajava força a pesar de la sequera esmentada, i, després de travessar un oliverar que creix sobre els al·luvions d'una terrassa fluvial quaternària, vam retornar a les tines dels Manxons, una mica acalorats, i contents d'haver gaudit d'una natura interessant i variada i de l'esclat de la primavera. ■

Part del grup al saltador d'una paret de marge de pedra seca propera al mas Jaumandreu

Delegació de la Garrotxa

Grup de libèl·lules de la Delegació de la Garrotxa i del Ripollès de la ICHN

Des de la Delegació de la Garrotxa i del Ripollès s'inicia un nou projecte, l'*Atlas de les Libèl·lules de la Garrotxa*. L'embranchida engegada pel grup de libèl·lules de Sant Feliu de Pallerols i el seu llibre publicat el 2022, *Els Odonats de Sant Feliu de Pallerols*, conjuntament amb les dades dels seguiments que s'han anat fent a la comarca des de fa 15 anys, han estat els detonants perquè es decidís potenciar un grup d'estudi de les libèl·lules a escala comarcal. El 2024 els membres d'aquest grup d'estudi recorreran la comarca per acabar de confeccionar els mapes de distribució que, ara per ara, només comptarien amb dades incompletes o poc actualitzades.

El projecte es basa en quadrícules de 5 x 5 km (unes 45 a tota la comarca) i la metodologia consisteix senzillament a intentar visitar totes les zones humides susceptibles d'albergar poblacions d'odonats tres vegades durant la temporada (més o menys primera, estiu i tardor), i citar les espècies observades. Les dades mínimes requerides perquè una citació s'accepti com a bona són: espècie, data, observador i indret (amb coordenades UTM XY). Després de la reunió inicial celebrada a finals d'abril, els participants ja estan escollint les quadrícules que creuen que podran cobrir durant la temporada.

A partir del mes de maig es faran unes sortides de formació, sobretot per als que no estan familiaritzats amb la presa de citacions al camp fent servir les coordenades XY. Pel que fa a la identificació de les espècies, esperem que amb l'ajuda dels experts i les guies existents –molt bones per saber quines espècies potencialment volen a la comarca– la gran majoria de la gent sabrà identificar sense problemes les espècies presents. S'anima als participants a recollir les seves dades en un full Excel, els quals es combinaran a finals de temporada amb les dades existents (més de 18.000 registres a començaments del 2024) per poder confeccionar els mapes de distribució.

Per potenciar la feina coral i de grup, s'ha establert un grup de *Whatsapp* on es podrà demanar consells, consultar amb els experts, solucionar dubtes d'identificació mitjançant fotografies i quedar per fer sortides.

Esperem que la feina de camp efectuada el 2024 servirà per poder dibuixar mapes

de distribució actualitzats; les tasques de redacció s'acabaran de completar durant l'any 2025. Així, doncs, esperem tenir l'*Atlas* acabat i publicat a la tardor de l'any 2025.

Si esteu interessats a participar-hi, envieu un missatge per l'aplicació de *WhatsApp* a Mike Lockwood: 640 918 482 ■

Delegació d'Osona i Grup de treball Grup Orquidològic de Catalunya

S'inaugura el Jardí d'orquídies autòctones d'Osona

Per Sant Jordi es va obrir al públic el Jardí d'orquídies autòctones d'Osona, a Taradell.

Es tracta d'una iniciativa del GNO i del GOC i és continuació del projecte de l'Atlas de les orquídies d'Osona.

Pere Espinet, impulsor del Jardí, explicant a reporters d'El 9 Nou els detalls de la iniciativa.
Foto: Carme Terricabres

L'espai es troba als jardins de Can Granada i ha estat cedit per l'Ajuntament de Taradell, que també ha contribuït amb el suport de la Brigada d'Obres del municipi.

Els treballs d'adequació del terreny els han realitzat l'alumnat de l'Institut de Taradell en treball de servei a la comunitat. Han dut a terme la feina més feixuga de transformació de l'espai: traient herbes, cavant i garbellant la terra, a fi de deixar el sòl apte per a les orquídies. El jardí està compost per 5 parterres d'uns 10m² que s'han omplert amb els diversos tipus de sòl que podem trobar a la comarca d'Osona, com són les margues blaves, les argiles vermelles i els gresos. També s'hi ha afegit una petita bassa on s'hi puguin plantar espècies pròpies d'espais humits.

Les feines van començar a mitjan febrer i s'han allargat fins a finals de març. Seguidament, s'hi han anat introduint els diferents tàxons propis de la comarca. Comptem que a Taradell, per condicions de clima i sòl, hi poden viure més de 40 espècies de les 63 que hem pogut observar a Osona. També s'hi han anat afegint diverses plantes que no són orquídies, però que en el seu hàbitat natural les acompanyen.

Vista general dels parterres. Foto: Pere Espinet

L'objectiu doncs és crear uns espais on les orquídies s'hi puguin desenvolupar amb normalitat.

En tractar-se d'una iniciativa que no compta amb gaires precedents, no deixa de ser un projecte que presenta incerteses en les seves possibilitats d'èxit. Des del GNO i el GOC esperem que ens serveixi per aprendre. Veurem com es va desenvolupant en el transcurs del temps. Un jardí no es fa de cop sinó que ell mateix es va creant amb els anys.

Com que hem de minimitzar els avatars climatològics comptem amb el suport del reg amb aigua de pluja que recollim de la mateixa teulada de la casa.

Per ara, les plantes es van desenvolupant amb normalitat, florint i en alguns casos també fructificant. Els pol·linitzadors ja les aniran trobant, ja que quasi totes les plantes procedeixen de zones properes.

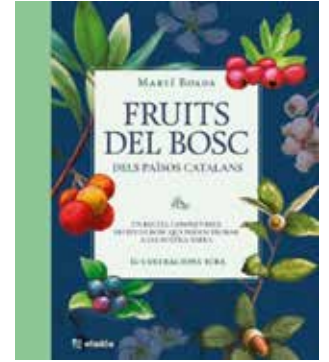

Detall d'una de les espècies plantades.
Foto: Pere Espinet

La intenció és que aquest espai serveixi per aprofundir en el coneixement que tenim de les orquídies. A la vegada, que sigui un lloc on el visitant les pugui contemplar i aprendre a respectar-les.

Estudi, coneixement i divulgació són els tres eixos que inspiren la creació d'aquest jardí.

El Jardí d'orquídies autòctones d'Osona és un projecte educatiu compromès i compleix rigorosament la normativa vigent de protecció de la flora. ■

Fruits del bosc, dels Països Catalans. MARTÍ BOADA. Editorial Efadós, 2024. 216 pàgines.

Rewilding. La nueva ciencia radical de la recuperación ecológica. PAUL JEPSON i CAIN BLYTHE. Editorial Taurus, 2024. 223 pàgines.

La saviesa dels mussols.
JENNIFER ACKERMAN. Cossetània Edicions, 2024. 360 pàgines.

Exposició de fotografia macro «El món invisible», a Vilassar de Dalt

El 2 de març passat es va inaugurar l'exposició «Textures. El món invisible» al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt (el Maresme), seguint amb la política d'expandir les activitats de la Institució per tot el territori català.

El fil conductor és la tècnica de fotografia macro (òptiques especials amb tubs d'extensió, lentes d'aproximació, manxes, anells inversors, etc.) aplicada a les ales de les papallones per tal de veure el «món invisible», és a dir, el que no s'aprecia a simple vista.

Així s'arriben a distingir les escates, que tenen una longitud de mil·lèsimes de mil·límetre, el seu color pigmentari, la forma que tenen, el perfil i la seva inserció a l'ala... Són especialment impactants les reflectants (per reflexió dels raigs de llum), les que produeixen interferències perquè les seves trabècules tenen una mida inferior a la longitud d'ona de la llum, creant «colors òptics», les que emeten feromones, etc.

Després d'una presentació d'Enric Alonso, l'autor de les fotos, Albert Masó, va projectar les imatges de l'exposició i altres d'afegides per a completar les explicacions des del punt de vista científic: totes les figures i dibuixos que tenen les ales de les papallones són formades per «punts de color», com la tècnica del puntillisme que feien servir els pintors impressionistes. En aquest sentit, com deia el Dr. Ramon Margalef, es pot afir-

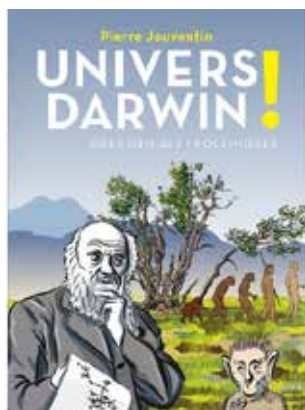
mar que les papallones tenen «ales digitals» perquè «cada escata és un píxel», cosa que es pot comprovar amb aquesta exposició.

I des del punt de vista biològic, aquests dissenys compleixen moltes funcions: els permet captar l'atenció en la dansa nupcial, marcar el territori, camuflar-se per passar desapercebudes per als depredadors o bé espantar-los amb ocells que semblen ulls d'animals més grossos, o bé advertir-los de la seva toxicitat amb colors llampants, o bé mimetitzar-se fent-los creure que són vespes, abelles o tàbacs...

Finalment, val a dir que, a partir dels comptatges d'aquestes escates de les ales de les papallones, es va demostrar la teoria de Margalef que l'evolució pot originar noves espècies per duplicació cel·lular.

A continuació s'obrí el torn de preguntes, que van ser moltes perquè el tema va despertar força interès i es va generar un interessant col·loqui contestant a totes les qüestions i aclarint tots els dubtes que es plantejaven.

L'acte va ser un èxit d'assistència, omplint la sala de projeccions de gom a gom, fins i tot amb gent dreta. En acabar, el públic va anar a la gran sala d'exposicions i es van anar comentant les 35 imatges. El total de persones que han vist l'exposició també és rècord: 263. ■

Univers Darwin! Idees genials i polèmiques. PIERRE JOUVANTIN. Cossetània Edicions, 2024. 128 pàgines.

Fotografia etnogràfica en els viatges

El 15 de març passat, es va celebrar la XLII sessió de la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura (SCFN). Consistí en la conferència impartida per Mireia Puntí al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt, continuant amb

Mireia Puntí durant la conferència

la política d'expandir les activitats de la Institució per tot el territori català.

La Mireia, autora del llibre *El viatge dels rodamons* (crònica

de l'experiència personal de fer la volta al món en 14 mesos), és una experta fotògrafa viatgera especialitzada en expedicions etnogràfiques. La millor manera de definir-la és dir que és biòloga de formació, fotògrafa de professió i viatgera de passió.

Ens va parlar de com fotografiar persones i cultures durant els viatges. Va fer èmfasi en la importància que l'aproximació es faci d'una manera respectuosa i amb la ment oberta, acceptant les tradicions culturals del lloc que es visita.

Com més coneixement es tingui sobre el lloc i més empatia amb les persones, millor reportatge fotogràfic obtindrem i l'experiència serà enriquidora per ambdues parts i, a més a més, aconseguirem millors retrats que captin l'essència o «esperit» de la persona.

(Continua)

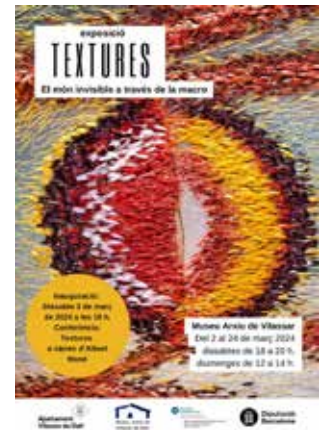

Va exemplificar les explicacions amb reportatges de Benin, Marroc, Sudan del Sud i altres, en els que vam poder comprovar el resultat d'aplicar els procediments explicats. A continuació s'obrí el torn de preguntes, que van ser moltes perquè el tema va despertar força interès.

En acabar, Albert Masó va fer una breu explicació de la filosofia de l'exposició «Textures, el món invisible» que hi havia a la sala gran, on finalment es va fer una visita guiada comentant les 35 imatges. L'acte va ser un èxit d'assistència, amb prop de mig centenar de persones. ■

Albert Masó mostrant l'exposició

Activitats amb altres entitats

Festinat 2024

El 27 d'abril passat, es va celebrar la segona edició del Festinat, l'aplec naturalista pensat per apropar el coneixement de la natura al gran públic, el qual coorganitzem amb la Fundació Emys, la Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN) i Oxygenats. Enguany, tot i la pluja del matí, es va aconseguir d'aplegar un bon nombre de persones, prop de 400, que van gaudir de les diferents propostes naturalistes que s'havien organitzat. Una de les novetats d'aquest any, ha estat la d'introduir unes àrees temàtiques més professionals adreçades a aquelles persones que volen aprofundir en el món de la conservació. Una d'aquestes activitats va ser la comunicació ambiental, on es va explicar, de la mà de professionals del tema, estratègies per difondre millor el coneixement científic i com arribar al gran públic. L'altra es va centrar en l'estudi de diferents grups animals mitjançant la tècnica de la bioacústica, és a dir, l'enregistrament de sons a la natura que s'analitzen i així arribar a identificar quins

animals eren presents i quina és la riquesa de l'hàbitat estudiat. El Bioblitz també ha estat una de les activitats amb més èxit, on professionals dels diferents grups de treball de la ICHN van aportar tot el seu coneixement naturalístic per ajudar a descobrir organismes en el medi i identificar-los.

Ara ja tan sols queda començar a preparar el Festinat 2025. ■

Representants en organismes i institucions

Comitè Científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

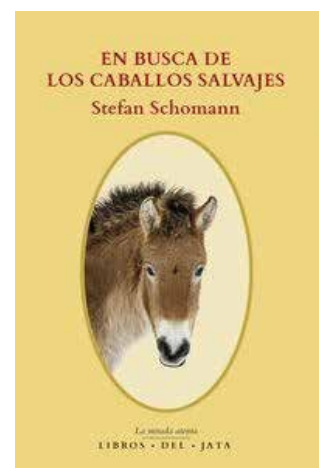
El dia 13 de març de 2024 es va reunir el Comitè Científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser per primera vegada des de 2021 en la que era una reunió per reprendre contactes.

Van ser sis els assistents a la reunió en línia, Mike Lockwood, admès com al representant de la ICHN en lloc de Xavier Oliver, Santi Farriol i Anna Planella, director i tècnica de Patrimoni Natural del parc natural, respectivament, Ferran López de la Universitat de Vic, Jordi Vayreda del CREA i Oriol Grau, convidat per explicar el funcionament de

l'Observatori de Recerca del Parc Natural de l'Alt Pirineu.

Oriol Grau explicà com funciona l'Observatori i remarca el paper important que té la coordinació científica, tot actuant com a node —o teranyina—, que permet la transmissió del coneixement. Sobretot, promou la recerca interdisciplinària.

Santi Farriol explicà la diagnosi del sistema agropastoral del parc de Capçaleres, i la importància del control de l'ús públic al parc. També donà detalls de com el parc ja

En busca de los caballos salvajes. STEFAN SCHOMANN Editorial Libros del Jata, 2024. 456 pàgines.

Una planta sota el mar. El prat de gram a la badia de Roses. SÒNIA DUÑACH, BERNAT GARRIGÓS i BORIS WEITZMANN. Brau Edicions, 2024. 150 pàgines.

Como hablar balleno. TOM MUSTILL. Editorial Taurus, 2024. 360 pàgines.

entra a la segona fase de la Carta Europea de Turisme Sostenible, que es tracta de l'acre-

ditació de les empreses que sector que hi estan implicades.

Finalment, Anna Planella parlà de les actuacions, seguiments i projectes que el parc ha de desenvolupar l'any 2024, que inclouen estudis i seguiments de la flora amenaçada, el gall fèr, el mussol pirinenc, les congesteres, els prats de dall, les geozones i d'altres punts d'interès geològics i dels petits mamífers (seguiment SEMI-CE).

S'acordà que el comitè intentarà reunir-se dos cops l'any, un cop a final d'hivern i un altre cop a començament de l'hivern següent. ■

Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

El 5 de febrer de 2024 es va celebrar la Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser, la primera des de fa 15 mesos deguda a la necessitat de renovar els membres de la junta després de sis anys de la primera junta i la declaració del parc natural. Mike Lockwood hi va assistir com a representant de la ICHN, al costat de representants de les entitats socials i econòmiques de la comarca del Ripollès (pagesos, empreses del sector del turisme, caçadors, turisme, alcaldes, etc.).

Es va aprovar les actes anteriors i els pressupostos, i es va repassar el programa d'actuacions del 2023 i el del 2024.

Punts destacables inclouen la constatació que als darrers 35 anys l'espai que compren el Parc Natural ha perdut 1.000 ha d'espai obert. Es comenta que la batalla contra la planta invasora seneci del Cap (*Senecio inaequidens*) està perduda, ja que envaeix moltes zones obertes i pastures del parc. Ara toca intentar contenir la seva expansió.

Durant el torn obert de preguntes es discutia sobre la idoneïtat de permetre la celebració d'una cursa de muntanya com és l'Olla de

Núria, que atreu 1.000 persones amb totes les molèsties que poden ocasionar, quan l'objectiu del Parc Natural hauria de ser de conservar i preservar l'entorn. El director, Santi Farriol, va apuntar que el Parc Natural havia fet tot el que podia per mitigar els efectes de la cursa: reduir el nombre d'assistents, assegurar que l'helicòpter de TV3 no volés massa baix, i canviar el mes de la cursa del juny al setembre. Un tram de la cursa passa pel camí transfronterer de la Reserva d'Eina i està supeditat a l'autorització dels francesos. ■

Junta de Protecció del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, 10 d'abril 2024

El 10 d'abril passat es va reunir presencialment la Junta de Protecció del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà a la seu del Parc. El director va exposar la Memòria de l'exercici 2023, on va destacar que el darrer any havia estat el més sec i calorós des que es tenien registres al Parc Natural. A més a més, també va comentar que la sequera no era pas cosa d'un any, sinó que feia tres anys que en prou feines s'havien superat els 300 l/m², en una regió on la mitjana es troba al voltant de 650 l/m².

Les dades del cens ornitològic reflectien la sequera, tant pel que fa als ocells nífidificants com els hibernats, amb el

nombre més baix detectat des que es tenen dades; tanmateix, la diversitat d'espècies de-

(Continua)

tectada encara era prou elevada i es valorava positivament l'augment de la població del corriol camanegre (*Anarhynchus alexandrinus*) gràcies als controls de visitants que s'havien fet a les dunes on cria.

Pel que fa a les dades del cens d'ungulats, els resultats havien sigut dispersos. El senglar (*Sus scrofa*) havia disminuït una mica, però encara era massa nombrós; la població de cabirol (*Capreolus capreolus*) havia disminuït un 20 % per efecte de la sequera; i la daina (*Dama dama*) havia augmentat un mica, ja que feia temps que no es feien controls.

En el capítol de flora amenaçada, es va comentar que no s'havien pogut retrobar algunes espècies (com *Butomus umbellatus* o *Hydrocharis morsus-ranae*) i que la resta han disminuït en nombre (com ara *Rumex hydrolapatum* o *Euphorbia palustris*), fos per la manca d'aigua o per l'impacte del coipú (*Myocastor coipus*) i el cranc de riu americà (*Procambarus clarkii*). Finalment, es va avaluar l'estat de les pastures de la Reserva Natural Integral I «Els Estanys», on s'havia comprovat la disminució de la seva diversitat florística i l'augment de les espècies ruderals i mediterrànies enfront de les típicament de distribució pradencina i eurosiberiana. Per aquest motiu, es va demanar que es revisés el règim de pastura.

Pel que fa a l'ús lúdic, la quantitat de visitants va ser similar a la dels darrers anys, i es va informar que es continuaria amb els quatre informadors i amb el voluntariat ambiental per fer tasques de censos i neteja.

També es va informar del futur Pla de Protecció, un pla d'ordenació que hauria de ser aprovat definitivament pel 2029, perquè el darrer havia sigut impugnat i suspès. No obstant això, el 2024 es redactarà el Pla Estratègic per a tots els parcs naturals de Catalunya, que haurà de regular, entre altres

àmbits, l'ús públic als parcs, el desenvolupament local i aspectes culturals i naturals. Cada àmbit disposarà d'uns objectius concrets, uns indicadors de seguiment, mesures i mínims i òptims a assolir. Es tractarà d'un pla d'acció anual amb un pressupost concret que permeti disposar d'un full de ruta per assolir els objectius de les polítiques de gestió ambientals del país.

Així mateix, es va informar que s'havia constituït la Comissió Litoral del Parc Natural, un espai de comunicació i debat per ordenar les activitats que es fan al litoral amb l'objectiu de no fer perillar la diversitat d'aquest ambient. En formen part els ajuntaments de Castell d'Empúries i Sant Pere Pescador, els càmpings i les Direccions Generals de Turisme i la de Polítiques Ambientals i Medi Natural.

D'altra banda, es va presentar el projecte de publicació de l'obra *El PN dels Aiguamolls de l'Empordà en el context del canvi climàtic*, on es recolliran les diagnòstics, projeccions i mesures d'adaptació davant el canvi global. Aquest estudi està proposat des de la ICHN i finançat per la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural i per l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic i hauria de ser una realitat a mitjan 2025.

Finalment, es va discutir l'efecte de l'obertura de la gola del Fluvià durant els mesos d'estiu sobre el nivell d'aigua i la salinitat en els camps de dins i fora del parc. A partir d'un sensor col·locat en un marge del Fluvià a 5 km endins de la gola, es va poder comprovar que facilitava l'entrada de l'aigua salina. Per aquest motiu, es va demanar que es revisés l'obertura de la gola. El representant de l'ACA va informar que es faria un estudi tècnic que recomanes la gestió adequada del tancament i l'obertura de la gola per preservar la presència d'aigua a les maresmes del parc i els interessos dels agricultors. ■

Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia, número 114, any 2023. Gener de 2024. 167 pàgines.

Novetats editorials

Guia de papallones per a nois i noies, de Màrius Domingo i Coia Dols

Amb aquest llibre hem volgut continuar amb la línia de l'anterior *Guia d'ocells per a nois i noies*, que pertany a una col·lecció de Cossetània, l'editorial de Valls. La intenció, com sempre en els nostres treballs, és donar a conèixer la bellesa que tenim a tocar de casa perquè no es pot estimar allò que no es coneix.

La idea és que una persona, no cal que sigui un adolescent malgrat el títol, que no conegui en absolut el fascinant món de les papallones, s'hi pugui endinsar de manera fàcil i amena, sense atabalar-se amb molt de llenguatge científic ni centenars de

fotos i il·lustracions d'espècies que no tenim a casa nostra.

En aquest llibre hi trobareu les espècies més fàcils de veure a Catalunya classificades per tipus d'hàbitats, una manera d'ordenar que no és corrent en llibres sobre insectes. Encara que el títol no ho indica, el llibre solament tracta de papallones diürnes i d'espècies autòctones, no hi ha ni espècies exòtiques ni arnes.

De primer, s'explica què és una papallona, quin és el seu cicle vital i on i quan en podem trobar. També inclou

(Continua)

Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Les xarxes socials de la ICHN

Seguiu les novetats relacionades amb les activitats de la ICHN a [Twitter](#), [Facebook](#), [Instagram](#) i al canal [Youtube](#).

Amb el suport de

fundada el 1899

ICHN

Institució Catalana d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN (ed. electrònica): 2339-5672
ISSN (Ed. impresa): 1135-8815
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

tota una colla de curiositats i històries sobre la relació de les papallones amb els humans, una relació molt diferent de la que tenim les persones amb altres tipus d'insectes.

Al cos del llibre, s'indica quina és la planta nutrícia i a quina època de l'any és més fàcil de localitzar cada espècie.

Naturalment, es recomanen eines i bibliografia per a qui vulgui aprofundir en el coneixement d'aquestes criatures acolorides.

Sols esperem que aquest nou títol de la col·lecció tingui el mateix èxit que el dels ocells, del que ja se n'ha publicat una segona edició. ■

Legislació

Andorra

Decret 111/2024, del 13-3-2024, d'aprovació del Reglament d'**espècies de fauna protegides**. BOPA núm. 34 de 20 de març de 2024.

Decret 134/2024, del 28-3-2024, de modificació del Decret 251/2023, del 31-5-2023, relatiu als **vedats temporals de caça** i a les zones d'activitat humana per a la temporada de caça 2023-2024. BOPA núm. 40 de 28 de març de 2024.

Aragó

DECRETO 33/2024, de 28 de febrero, del Gobierno de Aragón, por el que se establece un régimen de **protección para la margaritona (*Margaritifera auricularia*)** y se aprueba un nuevo plan de recuperación. BOA núm. 51 de 12 de març de 2024.

Catalunya

RESOLUCIÓ ACC/564/2024, de 26 de febrer, per la qual s'ordena la **pesca a les aigües continentals** de Catalunya durant la temporada 2024. DOGC núm. 9112 de febrer de 2024.

RESOLUCIÓ ACC/923/2024, de 21 de març, per la qual es fixen les espècies objecte d'aprofitament cinegètic, els **períodes hàbils de caça i les vedes especials** per a la temporada 2024-2025 en tot el territori de Catalunya. DOGC núm. 9130 de 26 de març de 2024. ■

Agenda

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Del 6 de maig al 10 de juny de 2024, de 9 a 20 h, es podrà veure, al claustre de l'IEC, l'exposició «**La bellesa de la natura que no veiem**», de Montse Bayés.

Dijous, 23 de maig de 2024, a les 18.30 h, a la sala Nicolau d'Olwer de l'IEC, es farà una sessió conjunta entre la Societat Catalana de Biologia i la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura (la núm. 93): «**Eines didàctiques per entendre i aprendre la microbiologia**», a càrrec de Mercedes Berlanga, Rubén Duro i Ricard Guerrero. Per a més informació, consulteu el [web](#) de l'SCB.

Jornada tècnica

Dimarts 11 de juny de 2024, la DGPA organitza la jornada tècnica, oberta a qualsevol persona interessada, «**La coexistència amb el llop a Catalunya: present i futur**». L'acte, que tindrà lloc a la sala d'actes del Districte Administratiu de la Generalitat de Catalunya, començarà a les 16 h i es podrà seguir també telemàticament, sempre prèvia inscripció a través del formulari que trobareu al [web](#) del Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Xavier Alamany, Jordi Badia, Jordina Belmonte, Pere Espinet, Josep Germain, Mike Lockwood, Josep Mas, Albert Masó, Gabriel Mercadal, Juli Pujade-Villar, Xavier Soler, Florenci Vallès, Francesc Vallhonrat i Lluís Vilar.